

„Rivista di Diritto Agrario”

Antonio Jannarelli, *Agricoltura e concorrenza o concorrenza e agricoltura. Gli articoli 169,170 e 171 del reg. 1308/2013 e il progetto guidelines presentato dalla Commissione* (Rolnictwo i konkurencja lub konkurencja i rolnictwo. Artykuły 169, 170 i 171 rozporządzenia nr 1308/2012 i projekt przewodnika przedstawionego przez Komisję), RDA 2015, z. 1, s. 3- 86.

Przedmiotem rozważań autora jest problematyka Wspólnej Polityki Rolnej i konkurencji w rolnictwie, a także projekt przewodnika Komisji Europejskiej odnoszący

się do wspólnej sprzedaży oliwy z oliwek, wołowiny i nasion. Antonio Jannarelli bierze pod uwagę wyjątkowość rolnictwa w świetle art. 42 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz analizuje reguły konkurencji dotyczące produktów rolnych w świetle art. 209 rozporządzenia nr 1308/2013. Uważa, że organizacja producentów, która opiera się na zbiorowych umowach oraz organizacja, do której odnoszą się warunki określone w art. 169 § 2, 170 i 171 § 2 rozporządzenia nr 1308/2013, pozostają nie do pogodzenia. Gdy chodzi o konkurencję, autor wskazuje, że Komisja Europejska zmierza do zredukowania szczególnego charakteru sektora rolnego pierwotnego w porównaniu z innymi sektorami. Przede wszystkim jednak analizowane w publikacji nieprecyzyjne przepisy pozostawiają możliwość interpretacji pozwalającej umniejszyć znaczenie sektora rolnego.

Margherita Brunoni, *I principi della FAO per gli investimenti responsabili in agricoltura e nei sistemi alimentari* (Zasady FAO dla odpowiedzialnych inwestycji w rolnictwie i w systemach żywnościowych), RDA 2015, z. 1, s. 116-142.

Artykuł dotyczy kwestii rozsądnego i odpowiedzialnego inwestowania w rolnictwie i w sektorze rolno-spożywczym. Rozważania autorki odwołują się do dokumentu Komitetu Narodów Zjednoczonych „Zasady odpowiedzialnego inwestowania w rolnictwie i w systemach żywnościowych dla bezpieczeństwa żywnościowego”. Dokument ten należy do tzw. *soft law*, o charakterze niewiążącym, jednakże nawiązuje do obowiązków państw – stron umów międzynarodowych i zwyczajów międzynarodowych. W sekcji trzeciej dokumentu występuje tytuł „Role i odpowiedzialność”, odnoszący się do podmiotów – potencjalnych adresatów zasad. W treści zasad potwierdzona została reguła, że to państwa pozostają odpowiedzialne za osiągnięcie stanu bezpieczeństwa żywnościowego, w tym ponoszą odpowiedzialność za realizację umów międzynarodowych odnoszących się do handlu i inwestycji. Zasady te objęły niektóre obszary życia społecznego i organizacji rolników (prawa pracownicze, prawa kobiet i młodocianych), dzięki czemu stworzono podstawy do oceny, jaki rodzaj inwestycji będzie mógł być uznany za odpowiedzialny. Margherita Brunoni dostrzega jednak, że brakuje w dokumencie postanowień dotyczących kontroli i monitoringu wdrażania zasad, z wyjątkiem motywacji organizacji międzyrządowych. Dokument, zdaniem autorki, jest niezbędny, aczkolwiek niewystarczający do zabezpieczenia interesów słabszych podmiotów w procesie inwestycji na rzecz bezpieczeństwa żywnościowego.

Luigi Costato, *Agricoltura, ambiente e alimentazione nell'evoluzione del diritto dell'Unione europea* (Rolnictwo, środowisko i żywność podczas ewolucji prawa Unii Europejskiej), RDA 2015, z. 2, s. 210-234.

Prawo rolne Unii Europejskiej przeszło ewolucję od rozwoju technologii po inwestycję *greening*. Z jednej strony wielofunkcyjność rolnictwa, a z drugiej – moty-

wacja do stosowania przyjaznych technik i rolnictwo ekologiczne stały się cechami obowiązujących uwarunkowań działalności rolniczej. Autor odwołuje się także do rozporządzenia nr 178/2002, które wprowadziło nowe kryteria odnoszące się do produktów rolnych, jako że regulacja ta obejmuje procesy „od pola do stołu”, oraz m.in. do przepisów rozporządzeń pakietu higienicznego np. rozporządzenia nr 852/2004. Uwaga ustawodawcy skierowała się ku środowisku i żywieniu, co bezpośrednio przełożyło się, zdaniem autora, na nowy wymiar rolnictwa, albowiem w produkcję żywności zaangażowany jest sektor rolny. Z niego bowiem pochodzi szereg produktów żywnościowych. Z kolei w rozporządzeniu nr 1307/2013 wprowadzono kategorię rolnika aktywnego zawodowo. Jak widać, powiązania środowiska, rolnictwa i żywności występują zarówno w przepisach prawa rolnego, jak i prawa żywnościowego.

Elena Vivaldi, *Dall'alimentazione alla sicurezza alimentare. Il cammino della materia nell'ordinamento interno ed i possibili sviluppi connessi all'approvazione del d.d.l. di riforma costituzionale A.C.2613* (Od wyżywienia do bezpieczeństwa żywnościowego. Ścieżka materii w porządku krajowym i możliwości rozwoju w związku z przyjęciem dekretu legislacyjnego dot. reformy konstytucyjnej „A.C.2613”), RDA 2015, z. 2, s. 235-248.

Autorka porusza problematykę bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa żywnościowego w kontekście włoskiego porządku konstytucyjnego. Materia wyżywienia została uregulowana we Konstytucji Włoch podczas reformy tytułu V z 2001 r. Prawna regulacja żywienia powinna obejmować produkcję rolną pierwotną, sektor przetwórstwa, obrót produktami na konkurencyjnym rynku, jak też kwestię zagwarantowania, by produkcja i dystrybucja produktów zapewniała zdrowie konsumentów. Jedno z orzeczeń włoskiego Trybunału Konstytucyjnego nr 104 z 2014 r. Regionu Doliny Aosty podporządkowuje materię żywności wymogom profesjonalnym, nawet w przypadku gdy normy krajowe ich nie przewidują. Chodzi o szczególnego rodzaju profesjonalizm podmiotów uczestniczących w obrocie żywnością w celu zapewnienia zdrowia konsumentów. Jednocześnie należy wskazać, że zagadnienie *food security* zostało zastrzeżone dla wyłącznej kompetencji państwa w zakresie określenia podstawowych poziomów usług, praw cywilnych i socjalnych. Autorka zauważa, że w Konstytucji Włoch brakuje regulacji dotyczącej prawa do żywności, jednocześnie w systemie *welfare* poszukuje odpowiedzi na pytanie, dlaczego tak jest. Reforma konstytucyjna „Renzi-Boschi” zaprowadziła porządek, wedle którego należałoby przejść od materii wyżywienia jako kompetencji konkurencyjnej w świetle art. 117 Konstytucji do bezpieczeństwa żywnościowego jako wyłącznej kompetencji Państwa.

Allessandra Scaramuzzino, *Il pagamento d'inverdimento nella nuova PAC 2014-2020* (Płatność na zazielenienie w nowej WPR 2014-2020), RDA 2015, z. 2, s. 281-294.

Przedmiotem rozważań autorki są zagadnienia dotyczące płatności na zazielenienie określanej jako *greening*, nazywanej także „zieloną płatnością”. Rozporządzenie nr 1307/2013 łączy płatność ekologiczną z praktykami korzystnymi dla środowiska wykorzystywanymi w rolnictwie. Celem tej regulacji jest promowanie praktyk przyjaznych dla środowiska i motywacja dla ich podejmowania. Obecna instytucja *greening* powinna wzmacniać związki rolnictwa i społeczeństwa, a także ukierunkować produkcję rolno-spożywczą na problemy środowiskowe i klimatyczne. Naturalne zasoby, takie jak wody, lasy i morza, są dobrem wspólnym niezbędnym do życia i dlatego wymagają szczególnej ochrony. Allessandra Scaramuzzino dostrzega jednak konieczność wzmocnienia narzędzi I filaru Wspólnej Polityki Rolnej, dokonania przeglądu strategii i struktury rozporządzeń w celu zdefiniowania ich na nowo. W szczególności konieczne jest, zdaniem autorki, ograniczanie m.in. barier i procedur administracyjnych, które czynią system biurokratycznym i niesprawnym.

Giuseppe Limone, *Il cibo fra scienza, filosofia e costumi. Cinque scene da un matrimonio* (Jedzenie między nauką, filozofią i zwyczajem. Pięć scen ze ślubu), RDA 2015, z. 3, s. 297 -305.

Autor rozpoczyna artykuł wstępem, że nie będzie pisał o tym, co ludzie mówią o jedzeniu, ale co jedzenie może powiedzieć o człowieku, odwołując się do filmu Bergmana *Sceny ze ślubu* (1973). Jedzenie i człowiek nawiązują, zdaniem autora, relacje takie jak na ślubie, stają się jednym ciałem. Wiele o jedzeniu i człowieku mówią nam politycy, filozofowie, np. Feuerbach, według którego człowiek jest tym, co je. Jednocześnie żyjemy w świecie, w którym rozwinął się *fast food*. Jedzenie przypomina nam szczęście. Wszyscy mają prawo do poszukiwania szczęścia, jak np. wskazywał Spinoza, ma się nie tylko prawo, ale i obowiązek bycia szczęśliwym. Nie można jednak być szczęśliwym z nieszczęśliwymi ludźmi.

Luigi Costato, *Diritto alimentare e diritto al cibo: dal piano Mansholt alla riforma del 2013* (Prawo żywnościowe i prawo do żywności: od planu Mansholta do reformy z 2013 r.), RDA 2015, z. 3, s. 306-321.

Przedmiot rozważań autora stanowi prawo rolne Unii Europejskiej, a także prawo żywnościowe. Dowodzi on, że regulacja prawna przeszła przemianę od prawa rolnego Unii Europejskiej do prawa żywnościowego Unii Europejskiej. Rozważania nawiązują do historii Wspólnej Polityki Wolnej, pierwszych rozporządzeń z 4 kwietnia 1962 r. odnoszących się do dostosowania rolnictwa poszczególnych krajów członkowskich do nowego reżimu i wspólnej organizacji rynków. Należy także pamiętać

o nadwyżkach produkcyjnych na rynku mleka, zbóż, mięsa, które stały się problemem w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Swoboda przepływu towarów i orzeczenie *Cassis de Dijon* natomiast stały się m.in. punktem wyjścia regulacji prawa żywnościowego. Obecne problemy ogniskują się wokół regionów wschodnich oraz części Afryki i absorbują cały świat. Dlatego m.in. wskazane jest, by europejski system produkcji rolnej i system krajów członkowskich były wspierane i utrzymane w celu zapewnienia żywności dla wszystkich.

Opracowanie: KATARZYNA LEŚKIEWICZ

PRZEGLĄD PRAWA ROLNEGO

Nr 2 (17) – 2015, 286-290

DOI: 10.14746/ppr.2015.17.2.19